

gel állt össze a kötet. Tizennégy rajzának ő adta a címet. A kötet sorrendjében a vers és rajz egymást egészítette ki. Ilyenek Egyr címei: „Nádközt horgász-gató”, „Badacsony és Gulács”, „Bárkás”, a „Vihar előtt” című versemmel. Aztán „Géme a nádásban”, és „Így emel” című versem mellett a „Balatoni térben” című rajz. „Nádvonat”, „Festő a parton”, a „Tavi verssel”. Aztán verseimmel együtt két deklí közé csomagolta őket, és én küldtem föl a Válaszhoz a kis kötetet mindig a lelkes és segíteni kész Sárközi Mártának, aki a kiadás útjait egyengette. — De bizony hiába. — Érdekes, akkor Kassák sem hitt a megjele-nésében. Végül is az Egyetemi Nyomdához került a kötet, és mert Bóka László volt akkor a nyomda igazgatótanácsának elnöke és egyben államtitkár is, őt ke-restem föl a minisztériumi hivatalában. Szívélyesen fogadott, de közölte, hogy mit sem tud a kéziratról. Akkor pillantottam meg íróasztalának jobb sarkán a jellegetes Egri deklík közé csomagolt föl bontott „Vizitükört”. Mit tehettem hogy én se lássam, de Bóka is „észrevegye” fölfedezésemet. Beszélgetés közben az asztal sarkán a kéziratra ültem. A beszélgetés végén pedig kivéve azt alólam, hazavittem Badacsonyba. Egyr jót, de keserűen mosolygott, nevetett.

Aztán a könyv mégis megjelent, de már csak Egyr halála után. Am ennek is érdekes története van. 1954-ben a Nádor szállóban, Pécsen beszélgettünk róla Szántó Tiborral és akkor ő, mint a pécsi Dunántúli Magvető vezetője el-kérte, ha ugyan még együtt vannak a rajzok Badacsonyban. És a műteremben ugyanabban a két dekliben találtuk meg Juliskával a könyv kéziratát. Ha jól emlékszem Csorba Győző lektori ajánlásával kerültek föl Pestre jóváhagyásra. És hivatalos pecséttel az jött vissza újra, hogy „kiadásra alkalmatlanok”. Föl-utaztam akkor Pestre és fölmentem szomorúan Szász Imréhez, mitévő legyek. Ő azonnal telefonált Németh Lajoshoz — Fülep Lajos tanítványához —, aki a képző-művészi ügyeket intézte akkortájt a Pártbizottság illetékes osztályán. Ügy vettem észre, amikor a találkozóon megjelentem, hogy nem akart hinni a hiva-talos pecsétnek. De tény, rövid úton elintézte, hogy a „Vizitükör” 1955-ben meg-jelenhessen a Dunántúli Magvetőnél. A Szabad Népben Kárpáti Aurél a leg-nagyobb elismeréssel köszöntötte a könyvet, Fülep Lajos leghűségesebb tanít-ványa, Fodor András pedig a Csillagban írt róla.

Így jelent meg a „Vizitükör” Fülep Lajos nagy örömeire is, akivel annak idején nemegyszer látogattuk meg Badacsonyban Egyr Józsefet és akinek a mű-részetről sokszor beszélgettünk. Fülep Lajosnak különben magam is tanítványa voltam még Pécsen.

Ilyen beszélgetés emléke az, amikor Fülep Lajos egyik kitérő alkalmá-val a hajó fedélzetén Derkovits Gyulát Egyr Józseffel hasonlította össze. — Egyr egyre inkább tárgyitalan — állapítottuk meg. Emlékszem a szavaira, melyeket a ragyogó fény és a párás vibrálás csak még jobban megerősített. Mint egy va-lóságos Egyr-képben úszott a gondolat... Igen, mert bár művésztük egy kör-nyezetből, egy betegségből és egyetlen igazságból indult és ugyanabból a szociális igazságérzetből táplálkozott, a művekből kitűnik, hogy öntörvényű festői világát tekintve ez a két nagy mester a megteremtett művekben igen külön-bözik, és szerencsére így épp a magyar festészet gazdagítására. Derkovits Gyulánál a tárgyi világ és a szociális feszültség mindvégig reálisan szikrázik az ezüst és az arany színeiben. Egyr Józsefnél az ember, a művészet és a világ viszonya egyre inkább kozmikus feszültséggé és méretekké táult. Így lett Derkovits művészete földibb és Egyr Józsefé éteribb... És Csontváryval együtt egy clyan festői trió alakult, amely a huszadik századi európai festőművészetben rangos helyet biztosít a magyar szellemnek.

A v a t á s

Megnyitjuk a bizalom
zsilip-kapuját.

Amíg a termékenyítő
kitérő közös
vezet bennünket,
gyorsabban zsugorodnak
a hiány szigetei.

GALAMBOSI LÁSZLÓ